Hassan Blasim - Una Krizmanić Ožegović

Noćne more Carlosa Fuentesa

U Iraku se zvao Salim Abdul Husain i radio je za općinu kao čistač, u skupini kojoj je upravitelj dodijelio zadatak čišćenja nakon eksplozija. Umro je 2009. u Nizozemskoj pod drugim imenom: Carlos Fuentes.

Salim i njegovi kolege, puni dosade i gnušanja, kao i svakoga drugog jadnog dana, čistili su tržnicu nakon što je eksplodirao tegljač s gorivom, zapalivši piliće, voće, povrće i pokojeg čovjeka. Meli su pažljivo i polako od straha da ne pokupe neki zaostali komad ljudskoga tijela. Uvijek su tražili netaknutu lisnicu ili možda zlatni lanac, prsten ili sat koji je još pokazivao vrijeme. U potrazi za posmrtnim dragocjenostima Salim nije imao sreće kao njegovi kolege. Trebao mu je novac za vizu kako bi otišao u Nizozemsku i pobjegao iz ovog vatrenoga užasa prepunoga smrti. Samo mu se jedanput posrećilo pa je našao prst s dragocjenim srebrnim prstenom, vrlo lijepim. Salim je poklopio prst stopalom, pažljivo se sagnuo i skinuo prsten s gađenjem. Prsten je završio na Salimovoj ruci, zadivljeno je promatrao dragi kamen i na kraju odustao od pomisli da ga proda. Može li se reći da je osjetio duboku duhovnu povezanost s prstenom?

Kad se prijavio za azil u Nizozemskoj, prijavio se i za promjenu imena: iz Salim Abdul Husain u Carlos Fuentes. Službeniku u imigracijskom uredu obrazložio je da zahtjev podnosi na temelju toga što je radio za američku vojsku kao prevoditelj, pa se boji da će ga netko ubiti kao izdajnika. Salim se o promjeni imena posavjetovao s rođakom koji je živio u Francuskoj. Nazvao ga je na mobitel iz imigracijskog ureda zato što Salim nije imao pojma koje bi mu strano ime pristajalo. Kad ga je Salim nazvao, njegov je rođak upravo pošteno povukao dim trave u svom francuskom stanu. Suspregnuvši smijeh, rođak mu je rekao: "U pravu si. Sto je puta bolje ako si iz Senegala ili Kine, nego imati arapsko ime u Europi. Ali ne možeš se zvati Jack ili Stephen, hoću reći, kao Europljanin. Možda da odabereš neko smeđe ime – neko kubansko ili argentinsko bi išlo uz tvoju boju kože, koja je kao zagoreni kruh od ječma." Dok je razgovarao na mobitel, rođak je kopao po gomili novina u kuhinji i sjetio se kako je prije dva dana pročitao ime, možda nekog Španjolca, u

eISSN 1847-7755; doi: 10.15291/sic/1.4.lt.1

književnom članku koji nije pretjerano razumio. Salim se zahvalio rođaku na pomoći i poželio mu sretan život u velebnoj Francuskoj.

Carlos Fuentes bio je vrlo zadovoljan svojim novim imenom, a usrećivala ga je i ljepota Amsterdama. Fuentes nije ni časa časio. Upisao je satove nizozemskog i obećao sam sebi da od tog trena više neće govoriti arapski, niti se družiti s Arapima ili Iračanima bez obzira što mu se dogodi u životu. "Dosta mi je bijede, zaostalosti, smrti, govana, pišaline i deva", rekao je sam sebi. Tijekom prve godine svoga novog života Fuentes je sve što je vidio i čuo uspoređivao sa situacijom u svojoj staroj domovini, ponekad u obliku pitanja, a ponekad uz uzvik. Natmureno bi hodao ulicom i zavidno mrmljao sebi u bradu: "Kako su samo ulice čiste! Pogledaj ovu zahodsku školjku, čista je kao suza! Zašto ne jedemo kao oni? Trpamo hranu u sebe kao da će svaki čas nestati. Da ova djevojka koja nosi minicu i pokazuje noge prođe Trgom kod Istočnih vrata, nestala bi u tren oka. Dovoljno bi bilo da prođe par metara i zemlja bi je progutala. Zašto je drveće tako zeleno i lijepo, kao da ga peru vodom svaki dan? Zašto ne možemo biti miroljubivi poput njih? Živimo u kućama nalik svinjcima, a njihove su tople, sigurne i šarene. Zašto poštuju pse jednako kao i ljude? Zašto mi masturbiramo dvadeset i četiri sata dnevno? Kako da osnujemo vladu koja je poštena kao njihova?" Sve što je Carlos Fuentes vidio istovremeno bi ga zapanjilo i ponizilo, od mekoće nizozemskoga toaletnog papira do zgrade parlamenta koju čuvaju samo sigurnosne kamere.

Život Carlosa Fuentesa odvijao se točno onako kako je isplanirao. Svakoga je dana napredovao po pitanju zakopavanja svoga identiteta i svoje prošlosti. Uvijek je prezirno frktao na imigrante i ostale strance koji nisu poštivali pravila nizozemskog života i neprestano se žalili. Zvao ih je "retardiranim štakorima". Rade ilegalno po restoranima, ne plaćaju porez i ne poštuju nijedan zakon. Divljaci iz kamenog doba. Mrze Nizozemce, koji ih hrane i pružaju im smještaj. Smatrao je kako je on jedini zaslužio da ga posvoji ova suosjećajna i tolerantna zemlja i da bi nizozemska vlada trebala prognati sve koji nisu učili nizozemski kako treba i bilo koga tko bi počinio makar i najmanji prekršaj, čak i ako se radilo o nepropisnom prelaženju ceste. Neka seru u svojim usranim zemljama.

Nakon što je naučio nizozemski u rekordnom roku, na čuđenje svih koji su ga poznavali, Carlos Fuentes radio je non-stop, plaćao porez i odbijao živjeti od socijalne pomoći. Vrhunac njegovih nastojanja da se umno i duhovno sljubi s nizozemskim društvom dogodio se kad je nabavio milu

nizozemsku djevojku koja ga je voljela i poštovala. Imala je 90 kila i djetinjaste crte lica, poput lika iz crtića. Fuentes se silno trudio da prema njoj postupa kao obziran i liberalan muškarac, kao zapadnjak, pa čak i više od toga. Naravno, uvijek bi se predstavljao kao Meksikanac čiji je otac otišao iz zemlje i nastanio se u Iraku gdje je radio kao inženjer u naftnim poduzećima. Carlos bi opisao Iračane kao necivilizirane i zaostale ljude koji nisu znali što znači ljudskost. "Sve sami divljački klanovi", znao je reći.

Zato što je oženio Nizozemku, tečno govorio nizozemski i upisao brojne tečajeve o nizozemskoj kulturi i povijesti, a nije bilo nikakvih pravnih zamjerki, niti je bio kažnjavan, nevjerojatno je brzo dobio nizozemsko državljanstvo. Carlos Fuentes odlučio je obilježavati obljetnicu svoga nizozemskog državljanstva. Fuentes je osjećao da su mu se koža i krv zauvijek izmijenili i da konačno diše novi život punim plućima. Da osnaži svoju odlučnost, uvijek je ponavljao: "Da, dajte mi zemlju koja se prema meni odnosi s poštovanjem da je mogu cijeli život štovati i moliti se za nju."

Tako su stajale stvari dok nisu počeli snovi i sve se raspalo, ili kao što se kaže, svemu jednom dođe kraj. Sudbina nije bila naklonjena Fuentesu. Prvi je san bio mračan i uznemirujuć. Sanjao je da ne može govoriti nizozemski. Stajao je pred svojim nizozemskim šefom i obraćao mu se na iračkom dijalektu, zbog čega se strašno zabrinuo i dobio tešku glavobolju. Probudio bi se natopljen znojem, a onda briznuo u plač. Isprva je mislio da će sve to proći. No, snovi su ga nastavili opsjedati bez milosti. U snovima je vidio skupinu djece u siromašnoj četvrti u kojoj se rodio kako trče za njim i ismijavaju njegovo novo ime. Vikali su za njim i pljeskali: "Carlos, kukavica, Carlos pičkica, Carlos blento blentavi." Ovi obijesni snovi pretvarali su se u noćne more. Jedne je noći sanjao da je podmetnuo autobombu u središtu Amsterdama. Nalazio se u sudnici, postiđen i posramljen. Suci su bili strogi i nisu mu dozvolili da govori na nizozemskom kako bi ga ponizili i degradirali. Nabavili su mu tumača koji ga je zamolio da ne govori svojim zaostalim nerazumljivim naglaskom, što je samo pogoršalo njegovu muku i očaj.

Fuentes je počeo provoditi sate i sate u knjižnici prelistavajući knjige o snovima. Kad je prvi puta došao u knjižnicu, nabasao je na knjigu Zaboravljeni jezik Ericha Fromma. Većinu toga nije razumio i nisu mu se sviđala autorova mišljenja, koja nije mogao u potpunosti shvatiti jer nije završio ni srednju školu. "Ovo je obično sranje", rekao je Fuentes dok je čitao Frommovu knjigu:

"Kad spavamo, onda smo slobodni, čak slobodniji nego kad smo budni... Slični smo anđelima jer ne podliježemo zakonima stvarnosti. U snu područje potrebe ustupa mjesto području slobode. Postojanje ega jedina je referentna točka za misli i osjećaje."

Fuentesa je počela boljeti glava, pa je vratio knjigu. Kako to da smo slobodni, a ne možemo kontrolirati snove? Gluposti! Fuentes je pitao knjižničarku imaju li neke jednostavnije knjige o snovima. Knjižničarka nije sasvim shvatila njegovo pitanje ili je možda htjela pokazati koliko je obrazovana i načitana po tom pitanju. Rekla mu je za knjigu o povezanosti snova i hrane i kako to utječe na spavanje, a onda mu je dala još informacija i savjeta. Još ga je i uputila u knjižnicu gdje imaju specijalizirane časopise o tajnome svijetu snova.

Fuentesova žena primijetila je njegovo čudno ponašanje, kao i promjenu drugih navika kad su u pitanju bili hrana i spavanje te kad je ulazio i izlazio iz kupaonice. Fuentes više nije, na primjer, jeo slatki krumpir, a prije ga je volio u svim oblicima. Stalno je kupovao meso peradi, koje je bilo skupo. Naravno, njegova žena nije znala da je pročitao kako jedenje bilo kakvog korjenastog povrća može potaknuti snove povezane s prošlosti i osobnim korijenima. Konzumiranje korijena biljaka ima drugačiji učinak od konzumiranja ribe, koja je iz vode, ili konzumiranja plodova s drveća. Fuentes bi sjedio za stolom pomno žvačući svaki zalogaj poput deve jer je pročitao da se tako može riješiti noćnih mora. Ništa nije pročitao o mesu peradi, na primjer, ali pretpostavio je da će, ako pojede ptice iz zraka, sanjati sretnije i slobodnije snove.

U svim svojim pokušajima da pomiri snove sa svojim novim životom, kolebao se između onoga što je zamislio i onoga što je saznao iz knjiga. Na kraju je smislio sljedeće: htio je ne samo riješiti se problematičnih snova nego i steći kontrolu nad svojim snovima, prilagoditi ih, pročistiti od zala i uskladiti sa zdravim pravilima nizozemskog života. Snovi moraju naučiti jezik nove zemlje kako bi mogli ugraditi nove slike i ideje. Sva bijedna i jadna lica morala su nestati. I tako je Fuentes čitao još više knjiga i časopisa o tajnama sna i snovima kroz niz pristupa i filozofija. Fuentes više nije spavao gol niti je dirao golu kožu svoje žene. Prije spavanja je počeo oblačiti debeli, vuneni kaput, što je dovelo do svađa sa ženom, tako da je morao otići u dnevni boravak i spavati na kauču. Golotinja vraća spavača u djetinjstvo, to je isto pročitao. Svaki dan točno u 12.05 okupao bi se i nakon toga sjeo za kuhinjski stol te uzimao nekoliko kapi jasminovog ulja. Navečer, prije odlaska u krevet, na papiriću bi napisao glavne smirujuće namirnice koje će kupiti sljedećeg dana. Ovo je

potrajalo više od mjesec dana i Fuentes nije postigao dobre rezultate. No, bio je strpljiv, a njegova volja nesalomljiva. Dani su prolazili u obavljanju tajanstvenih rituala: bojanju kose i noktiju na nogama u zeleno i spavanju potrbuške uz ponavljanje opskurnih riječi. Jedne je noći obojao lice kao američki Indijanac, zaspao u prozračnoj narančastoj pidžami i stavio tri pera pod jastuk, svako od druge ptice.

Ponos Fuentesu nije dozvoljavao da kaže ženi što se događa. Vjerovao je kako je to samo njegov problem i da ga može riješiti, ipak je u prošlosti preživio u najgorim mogućim uvjetima. Zauzvrat, njegova mu je žena ugađala jer nije zaboravila koliko je bio dobar i velikodušan. Odlučila mu je pružiti još jednu šansu prije prave intervencije kad će svemu stati na kraj. Jedne divne ljetne večeri Carlos Fuentes spavao je u vojnoj uniformi s plastičnom puškom pokraj sebe. Čim je počeo sanjati, po prvi put ostvarila mu se dugo očekivana želja: shvatio je da sanja dok je sanjao. To je bilo upravo ono što mu je trebalo, da aktivira svijest dok sanja kako bi pomeo hrpu tog podsvjesnog smeća. U snu je stajao pred vratima stare zgrade koju je u prošlom životu proždrla vatra. Zgrada se nalazila u središtu Bagdada. Ono što mu je išlo na živce bilo je to što je sve promatrao kroz teleskop puške koju je držao u rukama. Fuentes je provalio u zgradu i otišao od jednog do drugog stana, bespoštedno ubijajući sve koje je unutra zatekao. Čak ni djeca nisu preživjela pod kišom metaka. Vika, panika i kaos. No, Fuentes je imao jake živce, tako da je vješto i temeljito smaknuo svoje žrtve. U strahu da se ne probudi prije nego što ispuni svoju misiju, pomislio je: "Da bar imam par ručnih granata, dovršio bih posao u ovoj zgradi i prešao drugamo." No, na šestome katu dočekalo ga je iznenađenje kad se našao licem u lice sa Salimom Abdulom Husainom! Salim je stajao gol ispred prozora i držao metlu umrljanu krvlju. Drhtave ruke, Fuentes je uperio pušku u Salimovu glavu. Salim se nasmiješio i podrugljivo ponavljao: "Nizozemac Salim, Meksikanac Salim, Iračanin Salim, Francuz Salim, Indijac Salim, Pakistanac Salim, Nigerijac Salim..."

Fuentes je puknuo i uspaničio se. Vrisnuo je i zasuo Salima Abdula Husaina mecima, ali Salim je skočio kroz prozor i nijedan ga metak nije pogodio.

Kad je Fuentesovu ženu probudio vrisak, pogledala je kroz prozor i vidjela Carlosa Fuentesa mrtvoga na pločniku u lokvi krvi koja se polako širila ispod njegove glave. Možda bi Fuentes i oprostio nizozemskim novinama u kojima su napisali da je te noći Iračanin počinio samoubojstvo skočivši kroz prozor sa šestoga kata, umjesto da su napisali kako je Nizozemac počinio

samoubojstvo. No, nikada neće oprostiti svojoj braći koja su vratila njegovo tijelo u Irak i pokopala ga na groblju u Najafu. Međutim, najljepši dio priče Carlosa Fuentesa je fotografija koju je uslikao fotograf-amater koji je živio u susjedstvu. Mladić je okinuo fotografiju iz niskoga kuta. Policija je pokrila tijelo i jedino što je virilo ispod plave plahte bila je desna ruka. Fotografija je bila crno-bijela, ali crveni kamen na prstenu koji je nosio Carlos Fuentes žario se u prvome planu, poput sunca u paklu.

Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International License